

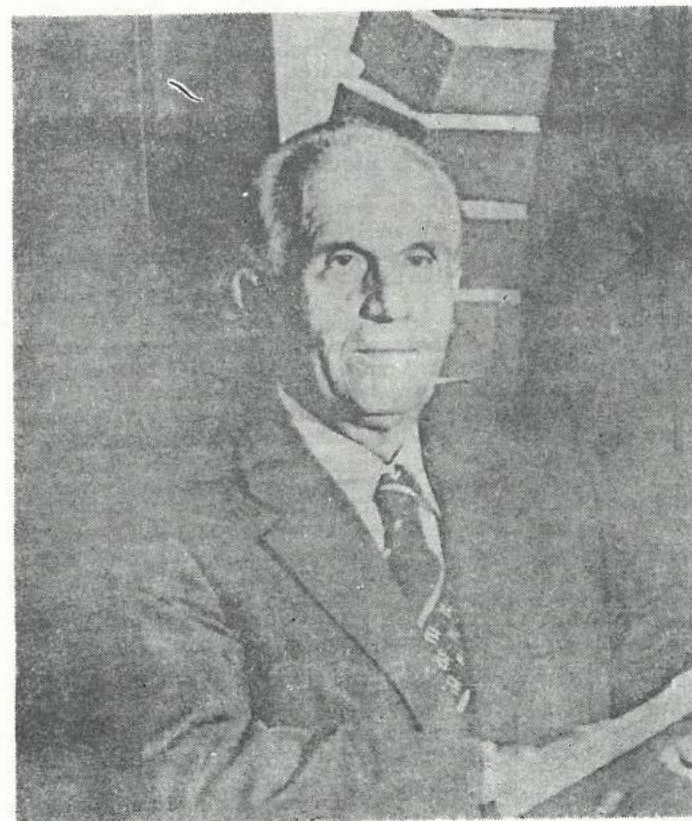
In memory
UDC 92+614.253

U SPOMEN

GENERAL AKAD. PROF. DR MIHAILO APOSTOLSKI

(8. XI 1906 — 7. VIII 1987)

Mihailo Apostolski je rođen 8. XI 1906. god. u Novom Selu kod Štipa u zanatsko-seoskoj porodici.

General akad. prof. dr Mihailo Apostolski

Posle osnovne i niže srednje škole, Apostolski je stupio u Vojnu akademiju; završetkom akademije (1927. god.) postaje oficir u vojsci Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Za vršenja službe u više mesta, on upotpunjava lično znanje iz vojne veštine, pa nastavlja i redovno učenje za više stupnjeve stručnog obrazovanja; tako

je Apostolski god. 1933. završio Višu školu Vojne akademije, a 1938. god. dvogodišnju pripremu za generalštabnu struku.

Uoči II svetskog rata, Apostolski je generalštabni major na dužnosti pomoćnika načelnika štaba Dravske divizijske oblasti (u Sloveniji).

U aprilskom ratu (1941) bio je načelnik Štaba pozadine operativne Triglavске divizije.

Apostolski je čuvao i negovao radnu i duševnu privrženost rodnom kraju; naročito u godinama svoga školovanja u Beogradu, drugovao je ovde sa studentima iz Makedonije i time širio svoje interesovanje za opšte stvari društva, i politike. A kad je bio u službi u Ljubljani, povezao se tu (1939) sa članovima Komunističke partije.

Ta opredeljenost je vredela kao povoljan uslov za spremno i odlučno prihvatanje organizacije i pokreta, kojima je cilj revolucionarno menjanje društva. Otud, Apostolski se odazvao, bez oklevanja, na poziv Komunističke partije za borbu protiv okupatora i za stvaranje federativne Jugoslavije.

Tad je imenovan (u septembru 1941) za člana tek obrazovanog Pokrajinskog vojnog štaba (partizanskih odreda) za Makedoniju.

A god. 1942, pri osnivanju Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije za Makedoniju, Apostolski je postavljen za komandanta. Otad je on na dužnosti komandanta Glavnog štaba neprekidno do konačnog oslobođenja Makedonije (krajem jeseni 1944).

Tada prelazi u Beograd gde je (od februara 1945. do marta 1946) pomoćnik načelnika Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, odnosno pomoćnik načelnika Generalštaba Jugoslovenske armije. Potom, Apostolski je bio, redom, komandant 6. Armije (sa štabom u Sarajevu), i u Beogradu — načelnik Više vojne akademije i načelnik Uprave pešadije Jugoslovenske narodne armije; sa ovih dužnosti izrazito doprinosi da se usavršava i podiže borbena gotovost vojske kao čuvara celokupnosti Jugoslavije.

Još za rata Apostolski je dobio čin general-potpukovnika, a posle čin general-pukovnika; u ovom činu je penzionisan 1958. god.

Kako je Apostolski bio odlično školski i stručno pripremljen za ratovanje već u vojsci Kraljevine Jugoslavije, to znanje on bogato dopunjava stvarnim iskustvom narodnog vojskovođe.

Ime Apostolskog slovi uvek, pri spomenu i u priči, o stvaranju vojnih jedinica i njihovom predvođenju, o znamenitom rukovođenju uspešnim strategijsko-operativnim manevrima kroz zapadni, južni i istočni deo Makedonije, uz žestoke sukobe snaga Narodnooslobodilačke vojske, kojima on upravlja, i veoma brojnih nemačkih i bugarskih okupacijskih trupa. Te operacije ulaze u opštu istoriju NOR u Jugoslaviji kao dejstva, svojstvena ustaničkoj revolucionarnoj i za teritorijalni rat naročito vičnoj vojsci.

Apostolski je kao predvodnik i starešina vojske u ratu, imao uvek u vidu osnovni cilj celokupne NOB na jugoslovenskom prostoru, u kojoj učestvuje makedonski narod da bi svojim moćima stekao sopstvenu slobodu i nacionalnu državu u okviru federativne Jugoslavije. Apostolski je rukovodeći u stvaranju partizanskih odreda, bataljona, brigada, divizija i korpusa, istovremeno doprinosio, sa svoje visoke, u Makedoniji najviše vojne dužnosti, da se ostvaruje zamisao Komunističke partije o nerazdvojnosti ratovanja protiv okupatora i zavođenja vlasti koja će biti pogodna i sposobna da po završetku II svetskog rata oblikuje socijalističko uređenje društva.

Apostolski je sudelovao u zasnivanju i razvoju NO odbora u Makedoniji u smislu stvaranja nacionalne države kao federalne jedinice u obnovljenoj Jugoslaviji. Poznat je, kao istorijski izuzetno značajan proglas, Manifest Glavnog štaba Makedonije (u jesen 1943) kojim se objavljuje revolucionarni cilj makedonske i jugoslovenske NOB.

Mihailo Apostolski je tad bio izabran za člana Inicijativnog odbora za saziv makedonskog Antifašističkog veća; zatim je učesnik I zasedanja Antifašističkog sabora narodnog oslobođenja Makedonije (2. VIII 1944), pa poslanik Narodnog sabora Makedonije i član Predsedništva Narodnog sabora (kad je donesen ustav republike Makedonije), i ponovo biran u Narodno saboranje (do 1950).

Apostolski je delegat Makedonije na Drugom zasedanju Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije (1943), na kojem je izabran za člana Predsedništva Veća; a po pretvaranju Veća (avgusta 1945) u Privremenu narodnu skupštinu poslanik je i član Predsedništva Skupštine.

Mihailo Apostolski je izabran u Ustavotvornu skupštinu koja je donela Ustav FNRJ; posle je poslanik savezne Narodne skupštine, biran na izborima 1950, 1953, 1958. i 1969. godine.

Apostolski je bio i član Saveta Federacije (od 1963).

U danima oružanog ustanka Apostolski je stupio u članstvo Komunističke partije Jugoslavije (aprila 1942), a na Prvom kongresu Komunističke partije Makedonije (marta 1943) izabran je za člana njenog Centralnog komiteta.

Apostolski je bio član Glavnog odbora Narodnog fronta Jugoslavije i član Savezne konferencije Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije. On je takođe bio član Glavnog odbora Saveza boraca Jugoslavije i član Saveznog odbora Saveza udruženja boraca Jugoslavije.

Prilikom ustanovljenja Instituta za nacionalnu istoriju, u Skoplju (1948), Apostolski je postao njegov stalni član; osnivač je imao u vidu činjenicu da je on već bio objavio zapažene radove o temama iz ranije i skorašnje oslobodilačke borbe makedonskog naroda i oslobodilačkog rata Jugoslavije i imao i više vojnih stručnih napisa štampanih pre II svetskog rata.

God. 1964. Apostolski je imenovan za direktora Instituta za nacionalnu istoriju u Skoplju i bio na toj dužnosti sedam godina (do kraja 1970). U to vreme Institut je obavljao nekoliko bitnih obaveza: zasnivanje (i ostvarivanje) programa obrade istorije makedonskog naroda; izgradnju stručnih kadrova za historiografiju; istraživanje o Makedoniji, u jugoslovenskim i stranim arhivima; objavljivanje napisanih naučnih dela.

Kad je osnovana Makedonska akademija nauka i umetnosti (1967) Mihailo Apostolski je izabran za redovnog člana Akademije. Potom je izabran i za člana još nekoliko akademija nauka i umetnosti u zemlji: Srpske akademije (1968), Slovenske akademije (1977), Akademije Bosne i Hercegovine (1979), Jugoslovenske akademije (1979), Akademije Kosova (budući član istoimenog Društva od 1976).

Apostolski je izabran (početkom 1976) za predsednika Makedonske akademije nauka i umetnosti, te u dva izborna mandata vršio tu dužnost (do kraja 1983). U međuvremenu (od jula 1978. do juna 1981), bio je predsednik Saveta akademija nauka i umetnosti Jugoslavije (sa sedištem u Skoplju).

Apostolski je bio redovan profesor po pozivu na Filozofskom fakultetu Univerziteta „Ciril i Metodij“ u Skoplju (izabran 1967).

U Beogradu, u Centru visokih vojnih škola, Apostolski je promovisan za doktora vojnih nauka 1981. god.

Apostolski je bio redovan član Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije (sada Saveza) i redovan član Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Makedonije u Skoplju.

Mihailo Apostolski je bio plodan pisac i naučni radnik. Oko 400 bibliografskih jedinica, što naslova knjiga, što članaka i raznih napisa, pobrajaju se iz njegova naučnog i književnog opusa, celokupnošću pripadajućeg oblastima vojne nauke i historiografije.

Apostolski je najpre pisao (kao generalštabni oficir) stručne obrade iz opsega organizovanja i dejstva savremene vojske; docnije, s opšteg iskustva II svetskog rata i svoga ličnog starešinskog učešća, taj prvobitni potez on proširuje u znatan obuhvat strategije ratovodstva i stvarno odigranog ratovanja; utoliko težište svoga naučnog istraživanja i opisa on stavlja na istinu makedonske i jugoslovenske NOB; povremeno, javlja se i sa priložima o nekim zbivanjima koja su značajna za razvitak makedonske nacije u poslednjih stotinu godina.

Kao vojnik sa najvišom stručnom spremom i ratnik sa iskustvom vojskovođe, Mihailo Apostolski se ophodi prema predmetu svoga tražanja i pisanja; i tako on daje svome delu dva karaktera, svud prisutna svojstva: uzajamnost opšteg i posebnog se ispoljavaju kroz esejistička ocrtavanja stvarne radnje; a izukrštano sadejstvo političkog vođstva i vojnog činioca odražavaju kao naročita osobenost oružanih sukoba na prostoru Jugoslavije. Zato se naučni radovi Apostolskog svrstavaju među vršne obrade iz vojne struke kao i u niz temeljnih dela o Narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji.

Tolik je i takav ceo iznos, zbir radova Mihaila Apostolskog, da se mogu, ne samo bibliografski već i metodološki (po predmetu) razdeliti u dve skupine.

I kad se spomenu, bar knjige iz prve skupine, tu spadaju: „Napadna operacija armije na planinskom i kršvetom zemljištu“; „Taktičko-tehnički podsetnik“ (izraden

zajedno s Rajkom Tanaskovićem); „Komandno-štabna služba” (rađena zajedno s nekoliko saradnika); „Trajna iskustva strategije i taktike Narodnooslobodilačkog rata”.

Iz druge skupine, izdvajaju se za spomen i opšte pamćenje knjige: „Februarski pohod”, „Prolećna ofanziva 1944. god. u Makedoniji”, „Završne operacije za oslobođenje Makedonije”, „Oslobodilački rat u Makedoniji (1941-1945);” već sami ovi naslovi ukazuju da se sadržina navedenih monografija sastoji od prikaza cele Narodnooslobodilačke borbe u Makedoniji, izuzetno i ovde najvažnijih oružanih dejstava.

Dve knjige Apostolskog — „Velikobugarske pretenzije od San Stefana do danas” i „Pogledi na jugoslovensko-bugarske odnose u II svetskom ratu” — sjedinjuju se kao celovit istoriografski pogled u jednovjekovnu prošlost makedonskog naroda, ujedno donoseći i piščevo rasuđivanje o prirodnom pravu i stvarnom zavojevanju nacije.

Apostolski je kao direktor Instituta za nacionalnu istoriju i kao predsednik Makedonske akademije nauka i umetnosti bio odista izuzetno preduzimljiv u organizovanju naučnih skupova i izdavanju pisanih radova. Između svih tih poduhvata, treba makar spomenuti izradu i štampanje u tri toma (1969) „Istorije makedonskog naroda”, kao i njegovo naročito podsticanje izučavanja narodnog života i običaja u Makedoniji.

Apostolski je inače učestvovao na mnogobrojnim naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu podnoseći referate i saopštenja, i sudelujući u raspravi.

Apostolski je dobio, za postignuća i uspehe u nauci, nagrade: „13. novembar” (od grada Skoplja), „4. juli” (od Saveza udruženja boraca Jugoslavije), „11. oktobar” (za životno delo, od Republike Makedonije), „22. decembar” (od Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu), „Mito Hadži Vašilev Jasmin” (od grada Skoplja), Nagradu AVNOJ.

Za zasluge u Narodnooslobodilačkom ratu i za doprinos Jugoslaviji i Makedoniji Apostolski je dobio odlikovanja: Partizansku spomenicu 1941, Orden narodnog heroja, Orden za narodno oslobođenje, Orden vojne zastave, Orden Republike sa zlatnim vencem, Orden Partizanske zvezde sa zlatnim vencem, Orden zasluga za narod sa zlatnim vencem, Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vencem, Orden Narodne armije sa zlatnim vencem, Orden rada sa crvenom zastavom, Orden za hrabrost; dobio je i mnoge plakete i zahvalnice za naučnu i opštu javnu delatnost. Dobitnik je i više stranih odlikovanja; to su: Orden Suvorova II stepena (SSSR), Orden Grundvalskog krsta 2. reda (NR Poljska), Orden Sv. Aleksandra i Orden Narodne slobode (NR Bugarska), Orden Belog lava za pobedu 1. stepena (Čehoslovačka); Orden kralja Sv. Olafa (Norveška).

Puk. akad. dr Vlado STRUGAR

PRIM. DR MILORAD DRAGIĆ

(28. XII 1891 — 20. I 1986)

Doajen srpske i jugoslovenske socijalne i preventivske medicine i istaknuti narodni zdravstveni prosvetitelj prim. dr Milorad Dragić preminuo je u Beogradu 20. I 1986. god. u dubokoj starosti, ali još uvek krepak i radan.

Prim. dr Milorad Dragić

Milorad Dragić je rođen u Beogradu 22. XII 1891. god. u zanatlijskoj porodici. U Beogradu uči osnovnu školu i gimnaziju. Posle položenog višeg tečajnog